

“L'amistat és un tema tan complex com el de les relacions sentimentals”

Joan Mas i Vives (Maria de la Salut, Mallorca, 1951), professor de literatura a la Universitat de les Illes Balears, publica a Proa la seva segona novel·la, *Kabul i Berlín a l'últim segon*, obra finalista del darrer premi Sant Jordi. La primera, *Com una vella cançó*, és del 2008.

—Teníeu una idea de què volíeu parlar abans d'enfilar l'estructura i pensar fins i tot en els personatges, tres amics mallorquins d'infantesa de trajectòries personals i professionals diverses, periodisme, esport i carrera militar?

—Sí. Una idea no gens tancada, però. Tenia clar que volia parlar de la conflictivitat contemporània de manera molt genèrica i d'aquests tres personatges. Però no gran cosa més. No tinc gaire clar com serà una novel·la quan la començ. I els personatges, mentre es van construint, em porten de l'un lloc a l'altre. Els qui manen són els personatges.

—Calia parlar, tal com heu concebut la novel·la, d'aspectes que afecten la societat actual en general, però, alhora, de les vides i preocupacions específiques de tres mallorquins, oi?

—Vides molt individualitzades, sí. En el fons, crec que són personatges que lluiten, que aconsegueixen una certa realització personal o que miren com realitzar-se. Un utilitza conceptes com l'honor, el coratge. Un altre l'esport, centrat en la superació física. I el tercer és aquell que cerca el nucli d'una “veritat”, entre cometes, sense saber-ho. L'interessa la veritat per ella mateixa. És un periodista i cerca la notícia on s'origina, sense ser-ne conscient del tot, al marge del reconeixement públic. És un personatge molt anònim, molt encauat. Viu en un cau, urbà, a Palma. No és clar que obtenguin mai la mica de realització que cerquen.

—El periodista acostuma a ser, en moltes novel·les, un amoral, un cínic i, sovint, un bandararra. Res a veure amb el vostre, que em sembla que us l'estimeu molt.

—Comença al diari de ben jove fent totes les feines, i ara és cap d'esports. I, gràcies al militar mercenari, té accés a una documentació que ocupa temes com ara el segrest de Segundo Marey, la caiguda del mur de Berlín i el cop d'estat de Moscou i finalment, l'Afganistan, Kabul, on el militar hi

Joan Mas i Vives va quedar finalista del darrer premi Sant Jordi amb la novel·la *Kabul i Berlín a l'últim segon*.

és el 2002 i el 2006. El 2006 és l'any en què se situa l'acció. I, és clar, aquests temes xuclen, l'absorbeixen, i vol saber-ne cada vegada més. El periodista funciona com el comissari de la novel·la negra que va descobrint pistes que fan avançar la trama. El periodista és la veu narrativa de la novel·la. Em va costar molt de trobar-la perquè hi havia diverses possibilitats.

—L'amistat és un recurs narratiu o un tema?

—És un tema central. Pens que l'amistat és un tema tan complex com el de les relacions sentimentals, que també hi és. Tots dos construeixen els caràcters dels personatges. L'amistat no és en absolut un sentiment senzill. Aquí hi ha amics que simulen accions que no han realitzat tal com contenen perquè l'amic no perdi la imatge que en té. I el que la rep l'accepta, tot i saber que no és del tot real. És un tema ple de matisos. És una relació de dependència i de suport, al mateix temps, una relació asfixiant i alliberadora.

—Els personatges tenen la vostra edat. Us hi sentiu projectat, poc o molt?

—D'alguna manera parles a través dels teus personatges, però ben aviat imposen la seva llei. Hi ha una tensió entre els personatges i l'escriptor. És una relació d'anada i tornada. El militar, no el puc fer actuar com jo ho faria perquè ja ha marcat el seu territori i no permet interferències. L'esportista, igual. No el puc deixar canviar d'equip perquè el seu objectiu no és anar al millor equip, sinó superar-se físicament. Tot allò que no vagi orientat en aquesta direcció no hauria funcionat dins la novel·la. Tots marquen les seves exigències.

—Hi ha una doble conflictivitat, la mundial i la moral, la que es planteja dins de cada personatge?

—I tant! També hi ha un fet que és l'experiència familiar, traumàtica per a un d'ells, l'esportista, però que marca també els altres dos, de manera que tots fan voltes sobre el tema de la culpa i l'expiació. I després hi ha la idea de l'atzar, la idea que amb la teva actuació pots canviar, involuntàriament, la història. Que l'atzar és més poderós que no la voluntat. La idea no hi és tan explícita, però també hi és.

Lluís Bonada